

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

«Στόχος του Υπουργείου παραμένει η χρηματοοικονομική παιδεία και η επαφή και εξοικείωση των παιδιών και των νέων μας με χρηματοοικονομικές έννοιες και γνώσεις».

ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ Γ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ
Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού,
Αθλητισμού και Νεολαίας

Στον σημερινό κόσμο, μέσα στο γοργά μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον, με τα νέα δεδομένα επικοινωνίας και τεχνολογίας, οι πολίτες έχουν να αντιμετωπίσουν συνθήκες που αλλάζουν διαρκώς. Η άγνοια και ο χρηματοοικονομικός αναλφαβητισμός, εκτός του ότι δημιουργούν κάποτε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, μπορούν να οδηγήσουν και σε εξαιρετικά δυσάρεστες και αρνητικές οικονομικές συνέπειες σε προσωπικό επίπεδο ή και σε φαινόμενα μεγάλης ζημιάς και φτώχειας ακόμη. Στην Κύπρο, έχουμε, δυστυχώς, πολύ συγκεκριμένες τραυματικές βιωματικές εμπειρίες, μέσα από τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν την τελευταία εικοσαετία και σχετικά πρόσφατα ακόμα, με την κρίση χρέους κ.ά.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ
ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΕΔΕΙΞΑΝ
ΣΟΒΑΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ,
ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ,
ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ
ΑΝΗΣΥΧΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΟΥΝ
ΣΕ ΕΓΡΗΓΟΡΣΗ

Η συμβολή της οικονομικής και πιο συγκεκριμένα της χρηματοοικονομικής παιδείας είναι νομίζω αυταπόδεικτη. Η οικονομική και χρηματοοικονομική παιδεία και ενημερότητα αποτελεί προϋπόθεση για την ευημερία του σύγχρονου πολίτη. Είναι γι' αυτούς τους λόγους που το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ) συμπεριλαμβάνει από καιρό την οικονομική και χρηματοοικονομική παιδεία στα εκπαιδευτικά προγράμματά του, ενώ υιοθετεί και σειρά επιπρόσθετων δράσεων για την ανάπτυξη του χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού ευρύτερα.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΥΠΠΑΝ

Το σχολικό πρόγραμμα, ήδη από την Προδημοτική, προβλέπει ότι το παιδί μαθαίνει να αντιλαμβάνεται και να τηρεί καθορισμένα πλαίσια και όρια ή ακόμα ορίζεται ως στόχος να αποκτά ανεξαρτησία και δεξιότητες για να αναλαμβάνει την ευθύνη κάτω από συγκεκριμένες περιστάσεις. Έπειτα, στο σχολικό πρόγραμμα, από τις μικρές ηλικίες της Δημοτικής Εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνονται δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη της οικονομικής σκέψης και στην ενθάρρυνση μιας λογικής για επιχειρηματικότητα. Οι δράσεις μας περιλαμβάνουν τα προγράμματα «Ξοδεύοντας έξυπνα» και «Η Κοινότητά μας», τα οποία γίνονται

σε συνεργασία με τον θεσμικό συνεργάτη του ΥΠΠΑΝ, τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό Junior Achievement Κύπρου, και τον Σύνδεσμο Τραπεζών Κύπρου. Στα προγράμματα αυτά, τα παιδιά λαμβάνουν μέρος σε ειδικά διαμορφωμένα παιχνίδια με στόχο να κατανοήσουν τον ρόλο του χρήματος στην καθημερινή ζωή και να μαθαίνουν πώς κερδίζουν, δαπανούν, μοιράζονται και εξοικονομούν χρήματα. Αξιοποιούμε έτσι και τη συμβολή εθελοντικών οργανώσεων και οργανισμών που προτείνουν ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα ή και διαγωνισμούς παιδαγωγικής κατεύθυνσης.

Σε αυτή την κατεύθυνση μπορούν ωστόσο να γίνουν περισσότερα και μπορούμε να ευελπιστούμε σε μια κατεύθυνση αναβάθμισης και αναπροσαρμογής των αναλυτικών προγραμμάτων, που βρίσκεται σε εξέλιξη και που στοχεύει μεταξύ άλλων στην ένταξη συστηματικών «εργαστηρίων δεξιοτήτων» στο πλαίσιο του Ωρολόγιου Προγράμματος. Εξάλλου, στο πλαίσιο του «Ψηφιακού σχολείου του Σαββάτου», προγραμματίζεται να συμπεριληφθεί και ενόψει για τον Χρηματοοικονομικό Αλφαβητισμό. Στη Μέση Εκπαίδευση (Γυμνάσια), σε συνεργασία πάλι με τον Junior Achievement Κύπρου και τον Σύνδεσμο Τραπεζών Κύπρου, αναπτύσσεται το πρόγραμμα «Οικονομικά για την Επιτυχία», όπου οι μαθητές/τριες γνωρίζουν την

τις έννοιες μέσα από βασικά θέματα, όπως είναι οι επιλογές και η αυτογνωσία, ο προϋπολογισμός, η χρήση πιστωτικών μονάδων και ο οικονομικός κίνδυνος. Στα Λύκεια και τις Τεχνικές Σχολές συνεχίζεται με επιτυχία για ένατη χρονιά το πρόγραμμα «Μαθητική Επιχείρηση», μέσα από το οποίο αναπτύσσονται δεξιότητες επιχειρηματικότητας και οικονομικού εγγραμματισμού. Πρόσθετα, σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Χρηματοοικονομικών Αναλυτών Κύπρου, γίνονται παρουσιάσεις με θέμα τον προσωπικό οικονομικό προγραμματισμό.

Στα αναλυτικά προγράμματα του Υπουργείου συμπεριλαμβάνονται τόσο μαθήματα Οικονομικών όσο και εισαγωγή σε έννοιες και μηχανισμούς Χρηματοοικονομικής. Βασικός σκοπός του μαθήματος των Οικονομικών στο Λύκειο είναι η καλλιέργεια οικονομικής κουλτούρας και η κατανόηση από τους μαθητές βασικών οικονομικών εννοιών, μέσω κυρίως δραστηριοτήτων (πράξη/εφαρμογή) και όχι μόνο μέσω της θεωρίας. Συγκεκριμένα, υπογραμμίζεται η ανάγκη κατανόησης καθημερινών εννοιών και αναφορών σε «αποταμίευση, πληθωρισμό, ανεργία, τιμάρημο, επενδύσεις, μείωση επιτοκίων κλπ.». Το μάθημα των Οικονομικών διδάσκεται στο Λύκειο. Σε επίπεδο βασικών αρχών για όλους και ενισχυμένο για τις δύο ομάδες που καλύπτουν τον μισό σχολικό πληθυσμό στην πρώτη Λυκείου. Ενώ στη συνέχεια υπάρχουν δύο κατευθύνσεις που απορροφούν περίπου τους μισούς μαθητές με ειδίκευση στα Οικονομικά και τα Εμπορικά. Αξίζει όμως να αναφερθεί και η πρωτοβουλία στην οποία συμμετέχει το Υπουργείο, μέσω της Επιθεώρησης Οικονομικών μαθημάτων, σε συνεργασία με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το Υπουργείο Οικονομικών, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και ακαδημαϊκούς του Πανεπι-

στημίου Κύπρου και του ΤΕΠΑΚ, για την εισαγωγή για πρώτη φορά φέτος, στα Λύκεια και τις Τεχνικές Σχολές, του παγκόσμιου θεσμού «Global Money Week», την εβδομάδα 21-27 Μαρτίου. Στο πλαίσιο της εβδομάδας αυτής, οι μαθητές/τριες μαζί με τους/τις καθηγητές/τριες τους συμμετείχαν σε διάφορες δραστηριότητες ενδοσχολικά που σχετίζονταν με την οικονομία, όπως διεξαγωγή μικρών ερευνών, διαγωνισμών και παρουσιάσεων. Παρακολούθησαν διαλέξεις από οργανισμούς όπως ο Σύνδεσμος Ελεγκτών Κύπρου, ο Σύνδεσμος Χρηματοοικονομικών Αναλυτών Κύπρου και το Institute of Chartered Accountants in England & Wales Cyprus. Παράλληλα, είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν χώρους όπως η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, νομισματικά μουσεία, τράπεζες και τοπικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, σε συνεργασία με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό Financial Wellbeing Institute και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, διεξήχθη με επιτυχία συζήτηση-πάνελ που απευθυνόταν σε εκπαιδευτικούς μέσης εκπαίδευσης με θέμα «Ο Χρηματοοικονομικός Αλφαβητισμός στην Κύπρο: Το πρόβλημα, οι συνέπειες και η αντιμετώπισή του».

ΚΕΝΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Παρ' όλα αυτά, είναι αλήθεια ότι στη χώρα μας παρουσιάζουμε κενά και ελλείψεις ως προς τη χρηματοοικονομική παιδεία και ενημερότητα. Πρόσφατες έρευνες που έδειξαν σοβαρό πρόβλημα χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού, ειδικά στους νέους, δημιουργούν ανησυχία και καλούν σε εγρήγορση. Τις έρευνες αυτές πρέπει να τις διαβάζουμε σε συνδυασμό και με την αποδοτικότητα των προγραμμάτων της εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα σήμερα που, μέσα από το νέο

Η ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΕΓΓΡΑΜΜΑΤΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΤΗΣ
ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΩΣΤΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

σύστημα γραπτής αξιολόγησης, διαθέτουμε για πρώτη φορά αξιόπιστες ενδείξεις για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Στη βάση αυτών των αποτελεσμάτων, φαίνεται καθαρά ότι χρειάζεται σημαντική βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ειδικά στη σημερινή εποχή, που μετά από δεκαετίες γνωρίζουμε ξανά εμπειρίες πληθωρισμού, ενώ αυτός ο τόσο παράλογος πόλεμος σπρώχνει τον κόσμο σε μια επαπειλούμενη γενικευμένη οικονομική κρίση, την ίδια ώρα που ακόμα ακούμε ειδήσεις για το ειδικό πρόγραμμα «Εστία» ή για εκποιώσεις ακινήτων, πρέπει να παραμείνουμε σε εγρήγορση. Η χρηματοοικονομικά εγγράμματη κοινωνία είναι το προαπαιτούμενο της άσκησης σωστής και αποτελεσματικής δημοσιονομικής πολιτικής και αναπτυξιακής στρατηγικής. Οι οικονομικά εγγράμματοι και πολίτες μπορεί να συμβάλουν και να βοηθήσουν διαμορφώνοντας μια κρίσιμη μάζα και ανάλογη κουλτούρα που θα σπρώχνει και τις αρχές της χώρας σε ορθολογικές και αποτελεσματικές πολιτικές στη δημόσια σφαίρα. Είναι όχι απλώς σημαντικό, αλλά απαραίτητο, στις μέρες μας ο πολίτης να μπορεί να κάνει σωστή προσωπική χρηματοοικονομική διαχείριση, συνετο ατομικό και οικογενειακό

προϋπολογισμό, υπολογισμό και διαχείριση εισοδήματος, περιουσιακών στοιχείων και κινδύνων. Πολίτες που θα αναπτύσσουν τέτοιες δεξιότητες και ικανότητες θα είναι περισσότερο ασφαλισμένοι απέναντι σε κινδύνους που ελλοχεύουν, όπως διαδικτυακές απάτες, κλοπή προσωπικών δεδομένων κλπ. Επομένως, στόχος του Υπουργείου παραμένει η χρηματοοικονομική παιδεία και η επαφή και εξοικείωση των παιδιών και των νέων μας με χρηματοοικονομικές έννοιες και γνώσεις. Στην προσπάθεια αυτή έρχεται μάλιστα να συμβάλει η Ad Hoc Επιτροπή που έχει στόχο τη διαμόρφωση Εθνικής Στρατηγικής για την προώθηση του Χρηματοοικονομικού Αλφαβητισμού και της Χρηματοοικονομικής Παιδείας στην Κύπρο. Στην Επιτροπή αυτή, που έχει συσταθεί από τον Δεκέμβριο του 2020, συμμετέχει με εκπροσώπηση και το ΥΠΠΑΝ, μαζί με στελέχη του Υπουργείου Οικονομικών, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, του Πανεπιστημίου Κύπρου, του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου και της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, η οποία έχει και τον συντονιστικό ρόλο. Η πρόταση για τη θέσπιση Εθνικής Στρατηγικής βρίσκεται στο τελικό της στάδιο και θα κατατεθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για υιοθέτηση από την πολιτεία σύντομα. Περιλαμβάνει εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού, καθώς και εργαλεία που θα βοηθήσουν στη λήψη ενημερωμένων χρηματοοικονομικών αποφάσεων, όπως είναι η λήψη δανείου, ο προγραμματισμός για συνταξιοδότησή κ.ά. Ειδικότερα όσον αφορά τους νέους, η Επιτροπή υπογραμμίζει την ανάγκη για ενίσχυση της χρηματοοικονομικής παιδείας στα σχολεία, κάτι που μελετά και το Υπουργείο. Μπορούμε να αναμένουμε πιο συστηματική παρέμβαση και βελτίωση με την υιοθέτηση προτάσεων της Επιτροπής.